

A přece se točí

Zrekonstruovaný větrný mlýn na Kanciborku má nové, funkční perutě. Nemohou být poháněny větrem, kvůli zajištění bezpečnosti v zástavbě, poháněny jsou motorem.

V sobotu 1. května a v neděli 2. května se budou od 14:00 do 14:30 otáčet, potom vždy každou první neděli v měsíci ve stejném čase 14:00 – 14:30.

Větrník byl postaven roku 1836, pro potřebu Budischowského závodů. Nedrtil obilná zrna, ale dubovou a borovou kůru na třísloviny. To používali koželuhové na vyčinění kůží. Třísloviny kůži dodávalo potřebné vlastnosti, jako je stálost, pružnost, tuhost a voděodolnost, zároveň kůži obarvilo. **Budova**

Větrný mlýn holandského typu je kruhová stavba ve tvaru komolého kužele, s průměrem u země 8 metrů. Celková výška budovy (bez lopatek) je 13,5 metru. Budova je z kamene a cihel, půlkulová střecha je pokrytá dřevěnou krytinou ze štípaných šindelů. Větrné kolo se čtyřmi lopatkami o průměru 18,5 metru je ze smrkového dřeva.

Český větrný unikát

Bratři Budischowští, stavitelé mlýna, tehdy vůbec netušili, že jejich myšlenka na pořízení vlastního mlecího zařízení se v průběhu let promění v český větrný unikát. Třebíčský větrný mlýn je totiž jediná stavba v Česku, která využívala energii větru výlučně na drcení kůry. A to přes půl století. Síla větru nakonec ustoupila modernímu využití energie a na řadu přišel parní stroj. Ten drtil tříslo už přímo v borovinské továrně. Mlýn utichl, jeho impozantní stavba čekala na své další využití.

Po léta poskytoval útočiště chudým

Radnice odkoupila budovu mlýna v roce 1929, v letech 1933 – 1935 zde městská rada zřídila tři malometrážní byty pro obecní chudé. Využití větrného mlýna pro účely sociálního bydlení pokračovalo i po II. světové válce. Teprve v roce 1977 radnice vystěhovala poslední nájemníky.

První částečná rekonstrukce

Proběhla v roce 1977, v souvislosti s oslavami 700. výročí založení města Třebíče. Opraveny byly exteriéry, střecha větrníku byla opatřena kovovou atrapou lopatek, poháněných elektromotorem. Snaha o obnovu památky zůstala tehdy bez odezvy a budova dále chátrala.

Generální rekonstrukce objektu

V roce 2018 rozhodlo vedení města Třebíče o důkladné rekonstrukci technické památky. O dva roky později byla kompletní rekonstrukce dokončena. V letních měsících plánuje město otevření větrníku pro veřejnost. V budově bude expozice koželužství a dobového bydlení.

Náklady na rekonstrukci

Na rekonstrukci mlýna byla vypsaná veřejná zakázka, ve které zvítězila společnost MALANG, s cenou 8,3 milionu korun. V průběhu rekonstrukce byly nutné vícepráce. Oproti předpokladu se musely dělat kompletně nové vnější omítky, větší byl i rozsah rekonstrukce vnitřních omítek. Další náklady přinesla technologie brzdného systému na hřídeli, úprava hřídele, doplnění brzdného systému a sloupu u brzdy. Náklady se proti předpokladu zvýšili o zhruba 800 tisíc korun. Město na obnovu památky obdrželo dotaci od Ministerstva pro místní rozvoj ve výši 5 milionů korun.

Irini Martakidisová